

ECONOMIE EUROPEANĂ SAU ECONOMIA EUROPEI. TRECUT ȘI PREZENT

PROF. UNIV. DR. AUREL NEGUCIOIU
Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir, Cluj Napoca.

Abstract:

Europe is the single part of the world combining market economy with a large social protection if individuals. The model described in this paper rejects and infirms the hiper-liberalism that claims the absolute autonomy of the economy over ather activities in society.

<<Europa este în primul rând un spațiu și apoi o economie și o politică>>.

<<Europa ca spațiu este o minune geografică, Europa culturii este o comoară de nestemate, Europa economică este o performanță. Europa politică trebuie să devină o lume a păcii și înțelegerii>>.

— Grigore Silași —

<<Comunitatea Europeană trebuie să fie motorul noii arhitecturi în Europa; un pol de închezare a Europei de mâine; un model de organizare a Europei>>.

<<Europa nu se va construi în mod automat. Iar a nu o întemeia pe dezvoltarea unei conștiințe europene în opinia popoarelor sale și prin învoirea lor, ar însemna construirea pe nisip a Europei>>.

— Wilfried Martens —

1. Scurtă privire în trecut

În prezent devine tot mai credibilă paradigma popperiană potrivit căreia <<tot ce este viu este în căutarea unei lumi mai bune>>. Căutarea unei lumi mai bune a avut la începuturi drept **țintă și scop supraviețuirea** care a putut fi **atinsă** și perfecționată numai prin **conviețuire – conviețuire** care a presupus, înainte de toate, **cooperarea**. La rândul ei aceasta – cooperarea – a generat **comunicarea, limbajul, vorbirea**.

Căutând o lume mai bună, oamenii au învățat să citească, să scrie, să socotească, să gândească și să prevadă. Propozițiile gândite și rostite de om prin viu grai sau în altă formă au descris și descriu **stări de fapte, situații, împrejurări** etc. Aceste propoziții au fost **veridice**, conforme cu realitatea sau **neadevărate**, false. De aici s-a ajuns la **căutarea adevărului obiectiv, la cunoașterea omenească, la știință**. “Căutarea adevărului ține de tot ce este mai bun și mai mare din ceea ce a creat viața, în căutarea ei a unei lumi mai bune”.

Orice adevăr descoperit prin **cunoaștere** aprindea și aprinde **o lumină**, mai mare sau mică, dar o lumină în **întunericul** infinit al **necunoașterii**. În aceeași măsură, **știința** devenea și devine <<**o busolă**>> tot mai eficientă cu ajutorul căreia omul și oamenii, își orientau și își conduceau, își orientează și își conduc corabia pe **învolveratele valori ale timpului**. Mai mult decât atât. Știința a devenit **principalul motor al progresului** economiei, societății și civilizațiilor umane.

În căutarea unei lumi mai bune s-a născut **ideea** unei Europe unite. Începuturile ei se pierd în negura timpurilor, ca de altfel și numele continentului. Și chiar dacă nu s-a bucurat de aceeași atenție de-a lungul veacurilor, ea nu a dispărut cu totul. Prezentă mai mult în secolul XIX, ea atrage atenția într-o măsură mult mai mare în secolul al XX^{lea} și mai ales după terminarea celui de al doilea război mondial. Acum se vorbește despre necesitatea și oportunitatea realizării unei **comunități politice** europene cu scopul evitării unui nou conflict între statele europene și a unei **comunități economice** pentru reconstruirea și realizarea economiei țărilor din acest spațiu.

Prima întruchipare a ideii a fost planul de plasare sub o autoritate unică a producției de cărbune și oțel a Franței și Germaniei prin înființarea unei Comunități Europene a Cărbunelui și a

Oțelului (CECO). În martie 1957 s-a semnat la Roma Tratatul de Constituire a Comunității Economice Europene (CEE) și a Comisiei Europene pentru Energia Atomică (Euroatom), care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958. Tratatul de la Roma constituie <<certificatul>> de naștere a Comunității Economice Europene, botezată și cu numele de **Piața Comună**. Această alcătuire a cuprins la început 6 țări europene: Franța, Germania Federală, Italia, Belgia, Olanda și Luxemburg. Odată cu scurgerea timpului Comunitatea Economică Europeană a crescut cantitativ și s-a dezvoltat calitativ, devenind o alcătuire tot mai complexă, este adevărat – tot mai greu guvernabilă. Drumul de la CEE la Uniunea Europeană (UE) este drumul de la 6 țări la 25 de țări; spațiul geografic a crescut considerabil, în cadrul său funcționează 25 de economii naționale. În plan economic, Uniunea Europeană va avea începând cu anul 2007 o populație de peste 500 de milioane de locuitori. Această piață nu este deloc ușor de stăpănit și de manevrat.

Într-un anumit sens, drumul de la economia existentă în Europa după cel de al doilea război mondial – mai exact la sfârșitul anilor '50 ai secolului trecut, până în momentul de față când s-a ajuns la Uniunea Europeană, este drumul **integrării economice**. El a cuprins mai multe **trepte** și a îmbrăcat mai multe **forme economico-organizatorice**. Acestea sunt în principal următoarele:

1. **Uniunea vamală** care s-a concretizat în adoptarea și promovarea unei politici comerciale comune și a unui tarif vamal comun față de țările din afara Comunității Economice Europene.
2. **Constituirea Pieței comune** care și-a găsit expresia în eliminarea tuturor restricțiilor dintre țările membre privind libera circulație a factorilor de producție.
3. **Realizarea Uniunii economice (sau a Pieței Unice)** prin întregirea pieței comune cu acțiuni sistematice de armonizare a politicilor economice.
4. **Înfăptuirea Uniunii economice și monetare** – proces aflat în prezent în desfășurare și treaptă superioară a integrării, concretizată în introducerea autorității supranaționale, suprastatale în reglementarea politicilor economice și în înlocuirea monedelor naționale cu moneda unică - EURO.

Dacă primirea de noi țări în cadrul comunității a însemnat extinderea spațiului geoeconomic al acesteia și deci al integrării, înaintarea și urcarea de la Uniunea vamală la Uniunea economică și monetară a reprezentat dezvoltarea **conținutului** integrării în general, îmbogățirea și perfecționarea mecanismului de funcționare a economiilor naționale ale țărilor aparținătoare și nu în ultimul rând înaintarea spre **crearea unei noi economii** în Europa.

2. Economie europeană sau economia Europei?

Ajungând aici ne întrebăm: ce fel de economie există în prezent – anul 2005 - în Europa? Este ea o economie **europeană** sau o economie a **Europei**? Înainte de a răspunde la această întrebare notăm, că nu excludem posibilitatea ca pentru un cititor sau altul și chiar pentru mai mulți cititori, să privească formularea noastră ca un nereușit joc de cuvinte, fie ca o propoziție lipsită de semnificații sau conotații cognitive. De aceea, subliniem că prin **economie europeană** noi înțelegem, un agregat economic unitar, situat în spațiul geoeconomic, de asemenea unitar, al Uniunii, care cuprinde toate economiile naționale privite în unitatea și legăturile lor în calitate de părți constitutive.

Economia **europeană** va prezenta o nouă alcătuire economică, un nou sistem în care raporturile dintre ea și fostele economii naționale sunt raporturi dintre **întreg și părțile sale constitutive**.

Într-o asemenea înțelegere, economia europeană se va caracteriza, probabil, prin următoarele trăsături esențiale:

1. existența unei **piețe unice** – ansamblu unitar al pieței mărfurilor obiectuale și nonobiectuale, al pieței capitalurilor, al pieței forței de muncă etc.;
2. asigurarea **libertății de mișcare** a ideilor, mărfurilor, capitalurilor și persoanelor;
3. existența unei **monede** (entități monetare) **unice** pentru întregul spațiu geoeconomic al Uniunii Europene;
4. **statornicirea** unui sistem de diviziune socială a muncii și a unui sistem de cooperare unională care să permită funcționarea tot mai eficientă a întregului organism economico-social;

5. **așezarea** economiei pe bazele **cunoașterii, a științei** și transformarea științei, a inovației, raționalizării și perfecționării în **motorul** creșterii și dezvoltării durabile;
6. **asigurarea** unei ridicate puteri competitive (concurențiale) a economiei europene în ansamblul ei în general și a entităților ei celulare în special;
7. **stabilitatea** macroeconomică (la scara economiei europene) prin moneda și bugetul uniunii, precum și prin stabilitatea prețurilor;
8. **înlăturarea marilor inegalități** existente între nivelurile de dezvoltare ale părților constitutive;
9. **înscrierea organică, firească și deci rațională** a funcționării și evoluției economiei europene, în mișcarea economică mondială, în fluxurile reale și financiare mondiale, în circuitul economic mondial;
10. **asigurarea cadrului juridic** (a regimului juridic) și **instituțional-organizatoric unitare** adecvate pentru funcționarea și evoluția normală a vieții economico-sociale în întreg spațiul geoeconomic unional și a relațiilor economice cu exteriorul.

Cel de al doilea concept al întrebării noastre este **economia Europei**. În înțelegerea noastră el desemnează **economia** existentă în acest spațiu geoeconomic în toate timpurile, indiferent de treapta și nivelul ei de dezvoltare într-un moment sau altul.

Aceasta înseamnă că economia europeană și economia Europei nu sunt concepte care să se suprapună la modul total și absolut. Economia Europei – este conceptul care a desemnat economia existentă în acest spațiu în toate timpurile, de-a lungul întregii sale istorii. **Economia europeană** desemnează, după părerea noastră, acea economie, care s-a **europenizat** în totalitatea ei și la scara întregului spațiu al Uniunii economice și monetare – caracterizat de noi prin trăsăturile de mai sus.

Și atunci **ce este economia europeană actuală?** Parafrazând întrucâtva o paradigmă a profesorului Grigore Silași, folosită de domnia sa pentru definirea Uniunii Europene actuale, spunem și noi – **Economia europeană actuală este ceva între ceea ce a fost și nu mai este și ceea ce va fi dar care încă nu este.**

3. Ce fel de economie va fi economia europeană?

Economia Europei se află într-un complex proces de devenire. Dar ce va deveni ea? Care va fi timpul și forma sa? Se va întruchipa într-unul din modelele cunoscute de economie?

Așa cum se cunoaște, istoricește vorbind, economia modernă a cunoscut mai multe **tipuri, forme sau modele**. Între acestea menționăm:¹

1. Economia de piață complet concurențială sau economia bazată complet pe libera concurență;
2. Economia de piață bazată pe concurența imperfectă;
3. Economia de piață neoamericană;
4. Economia de piață germano-niponă;
5. Economia de piață Sud-vest-europeană;
6. Economia corporatistă;
7. Economia capitalistă bazată pe intervenția statului;
8. Economia socială de piață.

Problema opțiunii în favoarea unui model sau a altuia a constituit și constituie încă un subiect de dezbateri vii.

O opțiune oficială dar încă nevalidată este cea înscrisă în Tratatul Complet al Constituției Uniunii aflat în curs de ratificare. Astfel, definind obiectivele Uniunii Tratatul Complet prevede că: “Uniunea oferă cetățenilor săi un spațiu de libertate, de securitate și de justiție fără frontiere interioare și o piață interioară unde concurența este liberă” și că Uniunea acționează pentru dezvoltarea durabilă a Europei fondată pe o creștere economică echilibrată și pe stabilitatea prețurilor, **o economie socială de piață** (sublinierea noastră) înalt competitivă care tinde spre ocupare deplină și progres social și un

¹ Cititorul interesat găsește o caracterizare și descriere detaliată despre tipurile, formele și modelele economiei în: Michel Albert, *Capitalism contra capitalism*, Editura Humanitas, București, 1994; Aurel Negucioiu, *Tranziția rațională*, Editura Economică, București, 1999.

nivel ridicat de protecție și de ameliorare a calității mediului înconjurător. Ea promite progresul științific și tehnic.

Ea combate excluderea socială și promite justiție și protecție socială, egalitate între femei și bărbați, solidaritate între generații și protecția drepturilor copiilor.

Societatea noastră nu se poate mulțumi numai cu satisfacerea trebuințelor materiale. Trebuințele care privesc persoana umană în întregul ei și dezvoltarea sa într-un **cadru social** complet nou sunt decisive pentru realizarea fericirii sale. Modelul consensului occidental, leagă organic economia de piață și cu democrația pluralistă; el conciliază economicul pur cu socialul și în final acesta contribuie substanțial la soluționarea unuia din **paradoxurile** lumii contemporane.

În ce constă acest paradox? El constă în următoarele: pe de o parte, în prezent, o anumită **unitate sau omogenitate socială constituie temelia** Europei; pe de altă parte, socialul rămâne **marea fisură** a construcției europene, mai ales prin repunerea în discuție a sistemelor de solidaritate sau de protecție socială².

După părerea noastră, W. Martens are dreptate atunci când scrie că: “Adevăratul **punct de plecare** al procesului de integrare europeană este **social**, mai înainte de a fi economic și politic. **Temelia** construcției Europei nu este politică, este evident, și nu se va construi Europa începând cu acoperișul”³.

După același autor, **baza de plecare nu este economică**, căci fenomenul major al economiei moderne este mai degrabă **mondializarea** ei și în special dezvoltarea de întreprindere **transnațională** pe scară mondială⁴. “Dar dacă **nu există o unitate politică** europeană și nici chiar o **economie europeană, există în schimb, o societate europeană**. Într-adevăr, caracteristica Europei este un **anumit tip de societate**, destul de asemănător în toate țările noastre și diferit de cel din alte părți ale lumii, inclusiv din Statele Unite”⁵. “**Piedestalul** construcției europene, este deci această societate europeană comună tuturor țărilor noastre. Dar, mai precis, există un **model european de societate** specific în plan economic și social”⁶.

Din câte cunoaștem, Europa reprezintă singura parte a lumii care **combină** o economie de piață și o largă protecție socială a individului. Acest **model** prin realizările sale practice, respinge și infirmă hiperliberalismul care proclamă **autonomia** absolută a economiei în raport cu celelalte genuri de activitate. Așa cum observă W. Martens “De la Suedia la Spania există **mari diferențe**, dar nicăieri **piața nu este lăsată în voia ei**, nici chiar în Marea Britanie”⁷.

În momentul în care procesul de înfăptuire a acestui obiectiv se va fi realizat, atunci, după părerea noastră, conceptele Economia europeană și Economia lumii se vor suprapune integral și vor deveni sinonime. Atunci economia spațiului Uniunii Europene se va fi **europenizat** pe deplin. Atunci Europa și economia ei vor ocupa **locul** pe care îl vor merita și își vor îndeplini **rolul** ce li se va cuveni pe Terra și în economia mondială.

Atunci **cetățenii Europei** vor beneficia după merit de moștenirea lăsată de constructorii **Noii Europe**.

---

² Cf. Wilfried Martens, *O europă și cealaltă*, Editura Metropol, București, 1995, p. 168.

³ *Op.*, cit., p. 168.

⁴ *Idem* (sublinierile A.N.).

⁵ *Idem* (sublinierile A.N.).

⁶ *Op.*, cit., p. 169 . (sublinierile A.N.).

⁷ *Op.*, cit., p. 169 . (sublinierile A.N.).